

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Wales Audit Office / Swyddfa Archwilio Cymru

Mr Simon Thomas AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Cyllid
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd CF99 1NA

24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ

Tel / Ffôn: 029 2032 0500

Fax / Ffacs: 029 2032 0600

Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660

info@audit.wales / post@archwilio.cymru

www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Cyfeirnod: IG17013/HVT2757/caf

Dyddiad cyhoeddi: 30 Hydref 2017

Annwyl Simon

Trefn gymhleth ffioedd archwilio cyhoeddus yng Nghymru – achos dros newid

Rydym wedi croesawu'n fawr barodrwydd y Pwyllgor Cyllid i drafod ac edrych i mewn i'r posibilrwydd o symleiddio trefn ffioedd archwilio cyhoeddus yng Nghymru. Mae'n dda gennym yn awr roi gerbron y Pwyllgor gynigion yr ydym ni'n meddwl fyddai'n arwain at symleiddio'r drefn.

Byddwch yn cofio bod adroddiad y Pwyllgor ym mis Mawrth 2016 yn argymhell bod Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn cael ei diwygio er mwyn gwneud y gofynion codi ffioedd archwilio, ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru, yn fwy eglur, yn dilyn y dadleuon a gyflwynwyd gennym i'r Pwyllgor ynghylch y cymhlethdodau ymarferol o weithredu yn ôl y Ddeddf. Mae'r ddeddfwriaeth sy'n rheoli ffioedd archwilio yng Nghymru yn gymhleth ac yn amlwg wahanol i'r trefniadau llawer symlach sydd wedi eu sefydlu ar gyfer cyrff archwilio eraill y DU. Mae hyn yn golygu bod y prosesau sy'n sail i'r ffordd yr ydym yn gweithredu'r drefn ffioedd yn gymhleth, yn difa amser ac yn ddryslyd i lawer. Nid ydym yn credu mai hyn oedd y bwriad y tu ôl i'r ddeddfwriaeth.

Ym mis Mehefin 2017, fe wnaethom gyhoeddi papur trafod 'Symleiddio Trefn Ffioedd Gymhleth', oedd yn egluro cymhlethdodau gweithredu'r ddeddfwriaeth ynghyd â'i chanlyniadau anfwriadol yn ogystal â'r datrysiadau yr oeddem ni'n eu cynnig i'r cymhlethdodau hynny. Rhannwyd y papur trafod hwn gyda chyrff a archwiliwyd a phartïon perthnasol eraill ac roeddem yn falch iawn i dderbyn eu hymatebion. Rydym wedi newid rhai o'n hargymhellion yng ngoleuni eu hadborth hwy, fel yr eglurir yn y papur Achos dros Newid sydd ynghlwm. Edrychwn ymlaen at drafod hwn gyda'r Pwyllgor.

Nid yw'r papur Achos dros Newid yn archwilio'r cymhlethdodau eraill sy'n codi o Ddeddf 2013, megis y gofyn am adroddiadau dros dro a'r gofynion cworwm caeth iawn. Nid yw'r papur ychwaith yn mynd i'r afael â phroblemau mewn perthynas â deddfwriaeth arall yr

ydym yn ei hystyried yn bwysig, fel yr eglurwyd yn llythyr yr Archwilydd Cyffredinol, dyddiedig 5 Ebrill (amgaeir copi er hwylustod).

Edrychwn ymlaen at ddod i gyfarfod y Pwyllgor ar 9 Tachwedd i drafod yr uchod.

Yn gywir

ISOBEL GARNER
CADEIRYDD, SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

HUW VAUGHAN THOMAS
ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

Amg: papur Achos dros Newid

Llythyr yr Archwilydd Cyffredinol HVT2702 dyddiedig 5 Ebrill 2017

Dyddiad: 5 Ebrill 2017
Ein cyf: HVT/2702/fgb
Tudalen: 1 o 7

Mr Simon Thomas AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd CF99 1NA

Annwyl Simon

DIWEDDARU CYFRIFON A DEDDFWRIAETH ARCHWILIO

Yn ystod sesiwn y Pwyllgor ar 15 Mawrth 2017 ar faterion yn ymwneud ag archwilio Cyfoeth Naturiol Cymru, addewais y byddwn yn ysgrifennu atoch gyda rhagor o fanylion am yr angen ar gyfer rhywfaint o ddiweddaru cyfrifon a deddfwriaeth archwilio Cymru.

Y brif broblem gyffredinol

Fel y soniais ar 15 Fawrth, y brif broblem gyffredinol o ran y darpariaethau archwilio ar gyfer cyrff cyhoeddus yng Nghymru yw eu hanghysondeb ar draws y cyrff amrywiol. O fewn y mater cyffredinol hwnnw, mae'r problemau mwyaf difrifol fel a ganlyn.

a) Y diffyg dyletswydd i fod yn fodlon o ran trefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian mewn cyrff llywodraeth ganolog

Mae'r diffyg gofyniad i'r Archwilydd Cyffredinol fodloni ei hun o ran y trefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian mewn cyrff llywodraeth ganolog (Llywodraeth Cymru, Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru a rhai cyrff eraill fel Comisiwn y Cynulliad) mewn gwrthgyferbyniad â'r gofyniad mewn perthynas â chyrrff llywodraeth leol a chyrrff iechyd (o dan adrannau 17(2)(d) a 61(3)(b) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn y drefn honno).

Mae'r absenoldeb dyletswydd i fod yn fodlon o ran trefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian mewn llywodraeth ganolog yn golygu bod y gwaith i gynorthwyo craffu cyrff llywodraeth ganolog yn cael ei ganiatáu gan statud i fod yn llai helaeth a thrylwyr na'r hyn a wneir yn y GIG a llywodraeth leol. Yn ymarferol, mae fy nhimau archwilio llywodraeth ganolog yn gweithio ar sail ddewisol i oresgyn y gwendid hwn, drwy, ymhlith pethau eraill, ystyried a yw'r diffygion maent yn eu hwynebu yn ystod yr archwiliad cyfrifon yn faterion y dylid eu hystyried wrth

ddylunio archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian. Maent hefyd yn codi materion y maent yn eu hwynebu mewn llythyrau rheoli. Yn yr un modd, bydd fy nhimau archwilio gwerth am arian ac astudio yn ystyried materion llywodraethu corfforaethol wrth gynllunio a gweithredu eu gwaith.

Hyd yn oed o ystyried y dulliau hyn, mae'r sefyllfa yn llai na boddhaol, oherwydd bod ystyriaeth ddewisol yn fwy agored i her nag ystyriaeth a wneir yn ystod dyletswydd statudol. Mater ymarferol arall yw bod absenoldeb ystyriaeth statudol benodol o drefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian yn golygu bod angen gwneud mwy o waith nawr mewn llywodraeth ganolog yn hytrach na llywodraeth leol a'r GIG er mwyn cynnal yr archwiliadau egwyddor datblygu cynaliadwy sy'n ofynnol gan adran 15 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae hyn oherwydd bod ystyried trefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian yn ei gwneud yn ofynnol cael symiau sylweddol o adolygu trefniadau llywodraethu corfforaethol, a gellir defnyddio llawer o'r gwaith adolygu llywodraethu corfforaethol hwnnw i fodloni gofynion adrannau 17 a 61 Deddf 2004 a gofynion adran 15 o Ddeddf 2015.

b) Absenoldeb darpariaeth benodol mewn statws ar gyfer barn rheoleidd-dra ymhlith llawer o gyrff llywodraeth ganolog

Mae absenoldeb darpariaeth benodol ar gyfer barn rheoleidd-dra yn golygu bod un o elfennau sylfaenol rheolaeth y Cynulliad dros wariant llywodraeth ganolog ar goll o'r statud mewn perthynas â'r corff perthnasol. Bydd y Pwyllgor yn ymwybodol iawn mai un o swyddogaethau allweddol y Cynulliad Cenedlaethol yw cymeradwyo, yn dilyn craffu, gynigion cyllideb i awdurdodi defnydd y llywodraeth o adnoddau. Er mwyn cwblhau'r cylch o reolaeth, mae'n angenrheidiol i'r Cynulliad Cenedlaethol dderbyn adroddiadau ynghylch a yw'r adnoddau a bleidleisiwyd ganddo wedi'u defnyddio yn unol â'i fwriadau.

Dyma'r gyrff yr effeithir arnynt drwy hepgor y darpariaethau perthnasol:

- Cyngor Gofal Cymru;
- Cyngor y Gweithlu Addysg;
- Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru;
- Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru;
- Llyfrgell Genedlaethol Cymru
- Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru;
- Cyfoeth Naturiol Cymru;
- Cymwysterau Cymru.

Mae hyn yn effeithio ar Gyngor y Celfyddydau a'r Cyngor Chwaraeon hefyd oherwydd hepgor darpariaethau perthnasol o'u Siarteri Brenhinol. Yn wir, mae Siarter y Cyngor Chwaraeon yn hepgor darpariaethau archwilio yn gyfan gwbl.

Rwyf wedi parhau arfer y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol o ddarparu barn ar reoleidd-dra mewn perthynas â'r holl gyrff a noddir er gwaethaf yr hepgoriadau oherwydd bod hyn yn amlwg yn ofynnol am y rhesymau a nodiwyd uchod. Ystyrir ei bod yn angenrheidiol hefyd i gydymffurfio â safonau proffesiynol (Nodyn Ymarfer 10 y Cyngor Adrodd Ariannol).

c) Anhyblygrwydd terfynau amser

Fel y mae achos Cyfoeth Naturiol Cymru wedi dangos, weithiau nid yw terfynau cyfrifon ac archwilio yn ddigon hyblyg pan fydd problemau sylweddol yn codi. Ar gyfer cyrff cyhoeddus yng Nghymru, nid oes darpariaeth amrywiaeth hyblyg mewn deddfwriaeth fel y ceir ar gyfer cyfrifon adnoddau'r DU o dan Ddeddf Adnoddau a Chyfrifon y Llywodraeth 2000

d) Gofynion gosod sy'n gorgyffwrdd

Bu tuedd ddiweddar i ddeddfwriaeth gynnwys darpariaeth i gyrff baratoi adroddiadau blynyddol ar arfer swyddogaethau ac i'r cyrff hynny (nid yr Archwilydd Cyffredinol) osod adroddiadau o'r fath (gweler, er enghraifft, baragraffau 28 a 29 Atodlen 1 i Ddeddf Cymwysterau Cymru 2015). Mae'r gofynion hyn yn eistedd ochr yn ochr â gofynion i'r Archwilydd Cyffredinol osod y cyfrifon archwiliedig gyda'i dystysgrif ac adroddiad (er enghraifft, paragraff 33 o Atodlen 1 i Ddeddf Cymwysterau Cymru 2015). Ar yr un pryd, mae'r Llawlyfr Adroddiadau Ariannol (FRem) a bennir gan Drysorlys EM yn gosod gofyniad ar gyrff i ddarparu adroddiad ariannol ochr yn ochr â'r cyfrifon. (Yn wir, mae'n arferol i gyrff yn y sector cyhoeddus a phreifat gyhoeddi "adroddiadau blynyddol a chyfrifon".) Gall y gofynion lluosog hyn arwain ar ddryswch o ran pwy y mae'n ofynnol iddynt osod yr "adroddiad blynyddol".

Atebion posibl

Gallai absenoldeb dyletswydd i fod yn fodlon o ran trefniadau ar gyfer sicrhau gwerth am arian mewn cyrff llywodraeth ganolog gael ei gywiro drwy osod darpariaeth o'r fath mewn deddfwriaeth berthnasol. Ar gyfer Gweinidogion Cymru a Chomisiwn y Cynulliad byddai hyn yn golygu diwygio Deddf Llywodraeth Cymru 2006 (neu unrhyw ailddatganiad o ddarpariaethau archwilio yn dilyn Deddf Cymru 2017). Byddai'r rhain yn ddiwygiadau bach yn hytrach na newidiadau helaeth. Ar gyfer Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, byddai angen diwygiadau bach tebyg ar gyfer amrywiaeth o ddeddfwriaeth, gan gynnwys:

- Deddf Safonau Gofal 2000
- Deddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006
- Deddf Llywodraeth Cymru 1998 (ar gyfer Estyn)
- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
- Deddf Addysg Bellach ac Uwch 1992
- Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013
- Deddf Amgueddfeydd ac Oriolau 1992
- Gorchymyn Corff Adnoddau Naturiol Cymru (Sefydlu) 2012
- Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005
- Deddf Cymwysterau Cymru 2015
- Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
- Siarteri Brenhinol Cyngor y Celfyddydau a'r Cyngor Chwaraeon

Yn yr un modd, gallai darpariaethau barn rheoleidd-dra gael eu mewnosod mewn deddfwriaeth berthnasol pan fo'r rhain ar goll. Hefyd, gallai darpariaethau ar gyfer gosod adroddiadau blynyddol gael eu cysoni er mwyn darparu i'r Archwilydd Cyffredinol osod adroddiadau o'r fath (yn ddelfrydol wedi'i gyfuno ag adroddiadau blynyddol sy'n bodloni gofynion statudol a'r Llawlyfr Adroddiadau Ariannol).

O ran gwella hyblygrwydd terfynau amser, eto, gallai darpariaethau penodol i ganiatáu amrywiadau drwy Orchymyn, yn debyg i'r rhai a ddarperir gan Ddeddf Adnoddau a Chyfrifon y Llywodraeth 2000, gael eu gosod yn yr amrywiaeth llawn o ddeddfwriaeth berthnasol. Byddai angen i ddarpariaethau o'r fath ddarparu'n glir ar gyfer gweithdrefn garlam er mwyn galluogi gwneud amrywiadau mewn amserlen realistig (fer) werth chweil. Fodd bynnag, fel y nodais yn flaenorol yn fy llythyr dyddiedig 22 Rhagfyr 2016, gallai dull amgen a mwy effeithlon gynnwys darpariaeth i'r perwyl bod y terfyn amser dim ond yn berthnasol i'r graddau nad yw'n rhagfarnu cydymffurfio â'r Cod Ymarfer Archwilio. Gallai hyn hepgor prosesau gwneud Gorchymynion yn llwyr.

Gyda'r pedwar mater a nodwyd uchod, nid diwygio darnau unigol o ddeddfwriaeth fesul tipyn fyddai'r dull mwyaf effeithlon. Dull mwy synhwyrol fyddai codeiddio'r darpariaethau, er enghraifft, yn debyg i ddarpariaethau Pennod 2 o Ran 2 o Fil Archwilio Cyhoeddus (Cymru), a oedd yn destun ymgynghoriad gan Lywodraeth Cymru ym mis Mawrth 2012. Fodd bynnag, byddai angen rhai newidiadau i ddarpariaethau'r Bil drafft oherwydd, ymhlith pethau eraill, dylai gwmpasu cyrff a grëwyd yn ddiweddar, fel Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol.

Paru data

Er, yn fanwl gywir, nad yw'n fater o archwilio ynndo'i hun, dylwn hefyd fanteisio ar y cyfle hwn i godi'r mater ynghylch sut mae fy mhwerau paru data bellach yn llusgo y tu ôl i fy nghymheiriaid yn yr Alban, Lloegr a Gogledd Iwerddon.

Ar hyn o bryd, mae ymarferion paru data yn cael eu cynnal at ddibenion atal a chanfod twyll. Gwneir yr ymarferion ar y cyd ag asiantaethau archwilio eraill y DU, ac fe'u gelwir yn Fenter Twyll Genedlaethol. Hyd yma, mae'r Fenter Twyll Genedlaethol wedi atal a chanfod twyll a gwallau gwerth dros £1.1 biliwn ar draws y DU, gyda thua £26 miliwn yn cael ei atal a'i ganfod yng Nghymru. Mae'r rhan fwyaf o'r symiau hyn yn ymwneud â thwyll a gyflawnir yn erbyn cyrff cyhoeddus.

O dan adran 64A o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, ar hyn o bryd mae gennyf bŵer i gynnal paru data at ddibenion cynorthwyo'r broses o atal a chanfod twyll yng Nghymru neu mewn perthynas â Chymru Mae gan Archwilydd Cyffredinol yr Alban, Ysgrifennydd Gwladol a Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol Gogledd Iwerddon bwerau tebyg o dan y ddeddfwriaeth ganlynol:

- Yr Alban—Deddf Cyllid Cyhoeddus ac Atebolrwydd (yr Alban) 2000;
- Lloegr—Deddf Archwilio ac Atebolrwydd Lleol 2014;
- Gogledd Iwerddon—Gorchymyn Archwilio ac Atebolrwydd (Gogledd Iwerddon) 2003.

Mae deddfwriaeth yr Alban, fodd bynnag, hefyd yn darparu i baru data gael ei gynnal at ddibenion cynorthwyo wrth atal a chanfod troseddau ar wahân i dwyll, ac i gynorthwyo wrth ddal ac erlyn troseddwy. At hynny, mae Pwyllgor Craffu Ôl-Ddeddfwriaeth Senedd yr Alban wedi ymgynghori'n ddiweddar ar gryfhau ac ymestyn cwmpas deddfwriaeth yr Alban.

Mae'r ddeddfwriaeth mewn perthynas â chyrrff Lloegr yn cynnwys darpariaeth at ddibenion ymarferion paru data i gael eu hymestyn gan reoliadau er mwyn cwmpasu cynorthwyo:

- (a) atal a chanfod twyll troseddau ar wahân i dwyll;
- (b) dal ac erlyn troseddwy;
- (c) atal a chanfod camgymeriadau a gwallau,
- (d) adennill dyledion sy'n ddyledus i gyrff cyhoeddus.

Mae deddfwriaeth Gogledd Iwerddon yn debyg i'r hyn sy'n berthnasol i gyrff yn Lloegr ond nid yw'n cynnwys atal a chanfod camgymeriadau a gwallau. Fodd bynnag, dyma'r gryfaf yn y DU o ran ei gwneud yn ofynnol i gyrff gyfranogi mewn ymarferion paru data, oherwydd ei bod yn galluogi Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol Gogledd Iwerddon ei gwneud yn ofynnol i unrhyw gorff a archwilir ganddo (heblaw am gyrff dynodedig "rhoi cydweithredu Gogledd/De ar waith") neu archwilydd llywodraeth leol i ddarparu gwybodaeth ar gyfer paru yn hytrach na bod y pŵer hwnnw yn berthnasol i restr ddiffiniedig o gyrff yn unig. I Gymru, mae'r rhestr o gyfranogwyr gorfodol o'r fath yn annigonol, am ei bod yn gyfyngedig i lywodraeth leol a chyrrff iechyd.

Mae fy nghymheiriaid a minnau wrthi'n barhaus yn datblygu'r Fenter Twyll Genedlaethol er mwyn darparu rhagor o gymorth i gyrff cyhoeddus. Fodd bynnag, ceir risg sylweddol os nad yw deddfwriaeth paru data Cymru yn cadw i fyny â'r hyn a geir mewn awdurdodaethau eraill y DU, yna:

- (a) efallai na fydd yn bosibl cynnal ymarferion paru data cyflawn ar draws y DU yng Nghymru;
- (b) ni fydd manteision ariannol posibl paru data i nodi camgymeriadau a gwallau, a chynorthwyo adennill dyled ar gael yng Nghymru, ac
- (c) ni fydd y potensial i gyflawni arbedion ychwanegol drwy gynnwys cyfranogwyr gorfodol newydd yn cael ei wireddu.

Byddwn felly yn gofyn i'r Pwyllgor ystyried ceisio newid i ddeddfwriaeth Cymru er mwyn ymestyn dibenion a ganiateir paru data i'r rhai a restrir uchod mewn perthynas â chyrrff yn Lloegr. Byddwn yn gofyn hefyd i'r Pwyllgor ystyried ceisio newid i'r deddfwriaeth er mwyn newid y darpariaethau ar gyfer cyfranogwyr gorfodol posibl fel bod yr holl gyrff a archwilir gan yr Archwilydd Cyffredinol yn cael eu cwmpasu.

Materion eraill sy'n ymwneud ag archwilio

Rwy'n gwybod bod y Pwyllgor eisoes yn ymwybodol o'm pryderon ynghylch y cymhlethdod a'r anawsterau a achosir gan ddarpariaethau ffioedd Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 (a deddfwriaeth gysylltiedig a ddiwygiwyd gan y Ddeddf honno). Fodd bynnag, ni roddaf ragor o fanylion yn nawr, oherwydd bod Bwrdd SAC a minnau yn bwriadu darparu rhagor o ddeunydd yn nodi sut nad yw'r darpariaethau yn addas at y diben ac awgrymu atebion posibl, mewn dogfen ymgynghori i ddod.

Yn olaf, efallai y dylwn grybwyll fy mod yn y broses o ddatblygu fy ymateb i Bapur Gwyn Llywodraeth Cymru "Diwygio Llywodraeth Leol". Prif ffocws y Papur Gwyn hwnnw yw strwythur llywodraeth leol Cymru, sydd â rhai goblygiadau ar gyfer fy swyddogaethau archwilio. Yn ogystal, ceir ychydig bach o sylw ynghylch fy swyddogaethau, gyda, ymhlith pethau eraill, ymrwymiad i ddiddymu Rhan 1 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru)

2009. Byddaf yn copïo fy ymateb i ymgynghoriad Papur Gwyn Llywodraeth Cymru i'r Pwyllgor. Fodd bynnag, gallaf ddweud nawr fy mod yn croesawu diddymu Rhan 1 o Fesur 2009, am ei bod yn ddiangen o ragnodol a heb yr hyblygrwydd sydd ei angen i ddarparu adrodd cymesur. Bydd diddymu Mesur 2009 yn caniatáu defnyddio adnoddau i fynd ar drywydd trefniadau mwy cymesur Rhan 2 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Yn gywir

HUW VAUGHAN THOMAS
ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Y drefn ffioedd archwilio cyhoeddus gymhleth yng Nghymru – achos dros newid

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

Mae cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.
This document is also available in English.

© Swyddfa Archwilio Cymru 2017

Cynnwys

Rhagair	4
Crynodeb Gweithredol	5
Yr achos dros newid	8
Trefn ffioedd Swyddfa Archwilio Cymru	8
Cymhariaeth â chyrrff archwilio eraill y DU	9
Sail ein hymgyngoriad â rhanddeiliaid	10
Ateb 1: Diwygio'r ddeddfwriaeth er mwyn sicrhau nad yw ffioedd a godir ar gorff a archwilir yn fwy na chost lawn y gwaith a wnaed, gan ystyried un flwyddyn ag un arall	11
Ateb 2: Gwaith archwilio llywodraeth ganolog a'r GIG yn cael ei ariannu o Gronfa Gyfunol Cymru (ar ôl cymeradwyo Amcangyfrif Swyddfa Archwilio Cymru) yn hytrach na thrwy ffioedd	14
Ateb 3: Newid deddfwriaethol i alluogi Swyddfa Archwilio Cymru i benderfynu'n llwyr ar delerau talu ar gyfer gwaith cytundeb	17
Argymhellion terfynol	19
Atodiadau	
Atodiad 1 – Darnau o ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu'r drefn ffioedd ymhlith cyrrff archwilio'r DU	20
Atodiad 2 – Rhestr o ddeddfiadau y caiff ac y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffi odanynt	26

Rhagair

Daw cyllid Swyddfa Archwilio Cymru o ddwy brif ffynhonnell – o'r ffioedd a godir gennym am y gwaith archwilio a wnawn (tua 70% o'n cyllid) ac o Gronfa Gyfunol Cymru sy'n cyfrannu at feysydd penodol o'n gwariant (tua 30%).

Ym mis Mawrth 2016, argymhellodd Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol y dylai Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 (y Ddeddf) gael ei diwygio er mwyn cadarnhau'r gofynion o ran codi ffioedd archwilio ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru, yn dilyn sylwadau a wnaed gennym i'r Pwyllgor am y cymhlethdodau gweithredol sy'n gysylltiedig â gweithio yn unol â'r Ddeddf.

Pennodd y Ddeddf drefniadau newydd y caiff neu y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am waith archwilio penodol a wneir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru odanynt. Mae'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu ffioedd archwilio yng Nghymru yn gymhleth ac mae'n wahanol iawn i'r trefniadau llawer symlach sydd ar waith ar gyfer cyrff archwilio eraill y DU. Mae'n golygu bod y prosesau sy'n sail i'r ffordd rydym yn gweithredu'r drefn ffioedd yn gymhleth, yn llafurus ac yn gymhleth i lawer.

Ni chredwn fod Llywodraeth Cymru wedi bwriadu creu'r lefel o gymhlethdod rydym wedi dod ar ei thraws yn ymarferol pan gyflwynodd y ddeddfwriaeth. Ni chredwn ychwaith mai dyma oedd bwriad y Cynulliad pan gafodd y ddeddfwriaeth ei phasio.

Ym mis Mehefin 2017, gwnaethom gyhoeddi papur trafod **Symleiddio Trefn Ffioedd Gymhleth** a eglurodd gymhlethdodau gweithredol a goblygiadau anfwriadol y ddeddfwriaeth a'r atebion a gynigir gennym i fynd i'r afael â'r cymhlethdodau hynny. Rhannwyd y papur trafod hwn â'n holl randdeiliaid.

Nawr, rydym yn amlinellu'r argymhellion a gynigir gennym sy'n ystyried yr hyn a ddywedodd ein rhanddeiliaid wrthym. Diolch i'n rhanddeiliaid am rannu eu barn â ni.

Rydym yn cloi drwy gynnig ein bod yn gwneud mwy o waith i archwilio mesurau dros dro a allai wella ein heffeithlonrwydd gweithredol a goresgyn rhai o'r cymhlethdodau, nes y cawn ateb tymor hwy pwrpasol y gellir ond ei gyflawni drwy newid deddfwriaethol gan y Cynulliad Cenedlaethol. Rydym wedi croesawu parodrwydd Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol i drafod ac ystyried posibiladau i symleiddio'r drefn ffioedd yn fawr iawn. Edrychwn ymlaen at barhau i drafod â'r Pwyllgor Cyllid yn dilyn y papur hwn.

Isobel Garner

Cadeirydd, Bwrdd Swyddfa Archwilio
Cymru

Huw Vaughan Thomas

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Crynodeb gweithredol

- 1 Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn nodi'r trefniadau y caiff neu y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am waith archwilio penodol odanynt. Mae deddfwriaeth arall, megis Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, yn nodi lle mae'n rhaid pennu graddfeydd ffioedd a gyda phwy y mae'n rhaid ymgynghori wrth bennu'r graddfeydd hynny.
- 2 Ni allwn godi ffioedd heb Gynllun Ffioedd sydd wedi'i gymeradwyo gan y Cynulliad. Mae'r ddarpariaeth hon yn Neddf 2013 yn sicrhau lefel bwysig arall o waith craffu annibynnol ar ein cynlluniau, ynghyd â gwaith craffu gan y Cynulliad ar ddogfennau allweddol eraill, gan gynnwys ein Hamcangyfrif o Incwm a Threuliau blynyddol a'r Cynllun Blynyddol.
- 3 Pan fyddwn yn codi ffi, rydym yn pennu cyfraddau ffi yr awr ar lefel i adennill y costau yr eir iddynt yn unig, gan fod y ddeddfwriaeth yn ein hatal rhag codi mwy na hynny. Yna rydym yn pennu ein ffioedd yn seiliedig ar amser staff amcangyfrifedig ar gyfer pob rôl archwilydd sydd ei hangen i gwblhau'r gwaith. Gwneir hyn yn flynyddol ar gyfer pob corff a archwilir. O dan y ddeddfwriaeth, ni chaiff y ffioedd a godir gennym 'fod yn fwy na chost lawn arfer y swyddogaeth y mae'r ffi yn ymwneud â hi'. Er mwyn bodloni'r gofyniad hwn, rydym wedi sefydlu ffyrdd o fesur costau llawn ac rydym yn defnyddio taflenni amser i gofnodi faint o amser a dreulir ar archwiliadau.
- 4 Mae'r drefn ffioedd yng Nghymru yn wahanol iawn i'r trefniadau sydd ar waith mewn rhannau eraill o'r DU, ac mae'n llawer mwy cymhleth. Mae'r papur hwn yn dadlau y dylid diwygio'r trefniadau yng Nghymru fel eu bod yn fwy cyson â'r rhai sydd ar waith mewn rhannau eraill o'r DU.
- 5 Mae tair darpariaeth benodol mewn deddfwriaeth sy'n gysylltiedig â ffioedd mewn rhannau eraill o'r DU a allai symleiddio'r drefn ffioedd yng Nghymru:
  - y gallu i godi ffioedd gyda'r nod o adennill costau ar waith ffi 'gan ystyried un flwyddyn ag un arall';
  - pennu ffioedd tybiannol am gyfrifon a baratoir gan adrannau'r llywodraeth neu gyrff eraill a ariennir yn uniongyrchol o'r Gronfa Gyfunol berthnasol; a
  - mwy o hyblygrwydd fel y bydd rhychwant lawn y telerau ac amodau ar gyfer gwaith cytundeb¹ yn fater i'r corff archwilio perthnasol.

1 Gwaith archwilio anstatudol a wnawn dan gomisiwn

- 6 Yn ein barn ni, manteision y cynigion symleiddio hyn yw:
- rhoi mwy o sicrwydd i gyrff a archwilir ynglŷn â'r ffi sydd i'w chodi a goresgyn y diffyg cymhelliant i wneud gwaith archwilio yn fwy effeithlon ar lawr gwlad;
  - rhoi terfyn ar gylchredeg arian ffioedd ymhlith cyrff llywodraeth ganolog; a
  - galluogi Swyddfa Archwilio Cymru i wneud defnydd gwell o waith cytundeb fel rhan o'n strategaeth ariannol, a allai helpu i leihau cost net archwiliadau cyhoeddus yng Nghymru.
- 7 Gwnaethom ymgynghori â'n rhanddeiliaid ar opsiynau ar gyfer newid yn y meysydd hynny.
- 8 Roedd ein rhanddeiliaid yn gefnogol ar y cyfan o'n cynnig i ddiwygio'r cyfyngiad 'ni chaiff y ffi fod yn fwy na chost lawn' a chyflwyno darpariaeth ar hyd y llinellau canlynol yn adran 24 o Ddeddf 2013 yn ei lle. Byddai hyn yn rhoi digon o hyblygrwydd i wella costeffeithiolrwydd ein trefniadau rheoli a phrosesu:
- 'Wrth bennu graddfeydd ffioedd, symiau i'w codi a'r ffordd y bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn cyfrifo ffioedd a gynhwysir mewn cynllun o dan yr adran hon, mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru anelu at sicrhau nad yw ffioedd a godir ar berson yn fwy na chost lawn y gwaith a wnaed, gan ystyried un flwyddyn ag un arall.'**
- 9 Ar sail y gefnogaeth gyffredinol gan rhanddeiliaid i symleiddio'r agwedd hon ar y drefn ffioedd, byddwn yn gwneud mwy o waith i archwilio mesurau dros dro a allai wella ein heffeithlonrwydd gweithredol a goresgyn rhai o'r cymhlethdodau, ynghyd ag argymell ateb tymor hwy pwrpasol, y gellir ond ei gyflawni drwy newid deddfwriaethol.
- 10 Gwnaethom ofyn am farn rhanddeiliaid ar ein cynnig i newid i ffioedd tybiannol ar gyfer cyrff a ariennir o Gronfa Gyfunol Cymru yn uniongyrchol ynghyd â'r GIG yng Nghymru a chyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru.
- 11 Dangosodd yr ymatebion fod camsyniad ymhlith rhanddeiliaid y byddai ffioedd tybiannol yn lleihau tryloywder ac atebolrwydd. Gwelwyd nad yw hyn yn wir yn achos asiantaethau archwilio eraill y DU sydd wedi gweithredu yn y ffordd hon ers tro, fel y Swyddfa Archwilio Genedlaethol. Hyd yn oed o dan drefn ffioedd tybiannol, byddem yn dal i ddisgwyl i Bwyllgorau Archwilio a Sicrwydd Risg ein dwyn i gyfrif wrth i ni gynnig ein cynllun archwilio a'r ffi dybiannol am y flwyddyn.

- 12 Fodd bynnag, gwrthwynebodd Llywodraeth Cymru a Cyfoeth Naturiol Cymru y cynnig hwn, gan wneud i ni ailfeddwl. Mae ein cynnig ar gyfer ffioedd tybiannol bellach wedi'i gyfyngu'n gyfan gwbl i'r cyrff hynny a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru², sy'n debyg i'r trefniadau sydd ar waith yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon.
- 13 Yn olaf, gwnaethom ofyn am farn rhanddeiliaid ar roi pŵer i Swyddfa Archwilio Cymru bennu cyfraddau ffioedd ar gyfer gwaith cytundeb ac i'r gwaith hwnnw beidio â chael ei gyfyngu gan yr amod 'ni chaiff y ffi fod yn fwy na chost lawn' sydd yn y Ddeddf. Byddai newid o'r fath yn rhoi mwy o gymhelliad i Swyddfa Archwilio Cymru wneud gwaith o'r fath, gan gynnig cyfleoedd datblygu i'n staff a'n galluogi i gadw unrhyw warged sy'n weddill o'r costau cyflawni a'i ddefnyddio i leihau ein galw ar Gronfa Gyfunol Cymru.
- 14 Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebion o blaid symleiddio'r maes hwn ar y cyfan. Mae pryderon a godwyd ynghylch y perygl o draws-sybsideiddio eisoes yn rhan o'n trefniadau rheoli risg wrth ystyried gwaith cytundeb.
- 15 Mae gweddill y papur hwn yn rhoi rhagor o fanylion am yr holl agweddau uchod.

2 Llywodraeth Cymru (Gweinidogion Cymru), Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Yr achos dros newid

Trefn ffioedd Swyddfa Archwilio Cymru

- 16 Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn nodi'r trefniadau y caiff neu y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am waith archwilio penodol odanynt. Mae deddfwriaeth arall, megis Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, yn nodi lle mae'n rhaid pennu graddfeydd ffioedd a gyda phwy y mae'n rhaid ymgynghori wrth bennu'r graddfeydd hynny. Rydym yn dewis ymgynghori'n ehangach nag sy'n ofynnol o dan y ddeddfwriaeth am ein bod o'r farn bod hynny'n cynnig mwy o dryloywder ac yn rhoi cyfle i'n holl randdeiliaid wneud sylwadau ar ein cynlluniau codi ffioedd.
- 17 Mae **Atodiad 1** yn cynnwys y darn perthnasol o Ddeddf 2013, ynghyd â throsolwg o'r ddeddfwriaeth gyfatebol sy'n gymwys i gyrff archwilio eraill y DU. Mae **Atodiad 2** yn rhoi rhestr lawn o ddeddfiadau y caiff neu y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd odanynt. Mae'n ddarlun cymhleth.
- 18 Mae ein **Hamcangyfrif** Blynyddol (cyllideb) yn nodi ein hincwm a'n gwariant disgwylidig ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Ochr yn ochr â'r Amcangyfrif, rydym yn cyhoeddi **Cynllun Ffioedd**, sy'n nodi ein strwythur codi tâl am waith archwilio a graddfeydd ffioedd fel sy'n ofynnol o dan y ddeddfwriaeth. Mae Pwyllgor Cyllid y Cynulliad yn craffu ar yr Amcangyfrif a'r Cynllun Ffioedd, ynghyd â'n Cynllun Blynyddol, Adroddiad Interim a'r Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon. Ni allwn godi ffioedd heb Gynllun Ffioedd sydd wedi'i gymeradwyo gan y Cynulliad, sy'n sicrhau lefel bwysig arall o waith craffu annibynnol ar ein cynlluniau.
- 19 Ni allwn godi ffioedd am bob agwedd ar ein gwaith – er enghraifft, nid yw'r cyrff a archwilir yn talu am y rhaglen o archwiliadau o ddarbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd a gynhelir gan yr Archwilydd Cyffredinol. Caiff gwaith o'r fath ei ariannu o Gronfa Gyfunol Cymru, fel y nodir yn ein Hamcangyfrif, o dan awdurdod cynnig cyllidebol blynyddol y Cynulliad.
- 20 Pan fyddwn yn codi ffi, rydym yn pennu cyfraddau ffi yr awr ar lefel i adennill y costau yr eir iddynt yn unig, gan fod y ddeddfwriaeth yn ein hatal rhag codi mwy na hynny. Yna rydym yn pennu ein ffioedd archwilio amcangyfrifedig yn seiliedig ar amser staff amcangyfrifedig ar gyfer pob rôl archwilydd sydd ei hangen i gwblhau'r gwaith. Gwneir hyn yn flynyddol ar gyfer pob corff a archwilir.

Cymhariaeth â chyrrff archwilio eraill y DU

21 Mae **Arddangosyn 2** yn cymharu gofynion deddfwriaethol ynglŷn â ffioedd yng Nghymru â'r rhai sydd ar waith i gyrff archwilio eraill y DU (rhoddir naratif yn **Atodiad 1**).

Arddangosyn 1 – Cymharu deddfwriaeth ynglŷn â ffioedd â chyrrff archwilio eraill y DU

Gofynion ynglŷn â ffioedd	Swyddfa Archwilio Cymru	Swyddfa Archwilio Genedlaethol	Audit Scotland	Swyddfa Archwilio Gogledd Iwerddon
Pennu ffioedd i adennill cost gwaith ffi yn fras gan ystyried un flwyddyn ag un arall.	le	Nid yw'n ofynnol ond mae'n arfer sefydledig	le	Nid yw'n ofynnol ond mae'n arfer sefydledig
Ni chodir ffi am gyfrifon a baratoir gan gyrff llywodraeth ganolog (cyrrff a ariennir yn uniongyrchol gan y Gronfa Gyfunol berthnasol).	Na	le	le	le
Rhaid paratoi cynllun ffioedd sy'n nodi'r trefniadau ar gyfer codi ffioedd.	le	le	Na	Na
Mae telerau ac amodau ar gyfer gwaith cytundeb yn fater i'r corff archwilio.	le, ond gyda chyfyngiadau	le	le	le

22 Mae tair darpariaeth benodol yn amlwg o **Arddangosyn 2** a allai symleiddio'r drefn ffioedd yng Nghymru:

- y gallu i godi ffioedd gyda'r nod o adennill costau ar waith ffi 'gan ystyried un flwyddyn ag un arall';
- peidio â chodi ffi am gyfrifon a baratoir gan adrannau'r llywodraeth neu gyrff eraill a ariennir yn uniongyrchol o'r Gronfa Gyfunol berthnasol; a
- mwy o hyblygrwydd fel y bydd telerau ac amodau gwaith cytundeb yn fater i'r corff archwilio perthnasol (Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn ein hachos ni).

Sail ein hymgyngoriad â rhanddeiliaid

- 23 Gwnaethom gyhoeddi papur trafod ar 6 Mehefin 2017 a gwahoddwyd rhanddeiliaid i gyflwyno eu barn erbyn 28 Gorffennaf. Roeddem yn falch o dderbyn 24 o ymatebion o'r holl sectorau rydym yn eu harchwilio.
- 24 Nododd ein papur trafod y cymhlethdodau sy'n deillio o'r trefniadau presennol a'u goblygiadau yn fanwl. Nodwyd yn y papur trafod ein bod yn gweld bod cyfle i symleiddio yng Nghymru drwy sicrhau bod agweddau ar y drefn ffioedd yn fwy cyson â'r rhai sy'n llywodraethu rhannau eraill o'r DU. Yn benodol, gwnaethom nodi manteision posibl o ran:
- rhoi mwy o sicrwydd i gyrff a archwilir ynglŷn â'r ffi sydd i'w chodi a goresgyn y diffyg cymhelliant i wneud gwaith archwilio yn fwy effeithlon ar lawr gwlad;
  - rhoi terfyn ar gylchredeg arian ffioedd ymhlith gyrff llywodraeth ganolog a'r GIG; a
  - galluogi Swyddfa Archwilio Cymru i wneud defnydd gwell o waith cytundeb fel rhan o'n strategaeth ariannol.
- 25 Isod, amlinellir y tri ateb a awgrymwyd yn y papur trafod, ynghyd â chrynodeb o'r ymatebion a gafwyd gan rhanddeiliaid a'n hargymhellion sy'n ystyried yr ymatebion hynny i'r ymgynghoriad.

Ateb 1: Diwygio'r ddeddfwriaeth er mwyn sicrhau nad yw ffioedd a godir ar gorff a archwilir yn fwy na chost lawn y gwaith a wnaed, gan ystyried un flwyddyn ag un arall

- 26 Ni chredwn fod yna fwriad i Ddeddf 2013 achosi'r fath gymhlethdod a welir bellach na pheryglu sefyllfa ariannol gyffredinol Swyddfa Archwilio Cymru. Ac ni chredwn ychwaith fod bwriad i'r cyfyngiad 'ni chaiff y ffi fod yn fwy na chost lawn' fod yn wrthanogaeth i gynnal archwiliadau'n fwy effeithlon. Mae'r wrthanogaeth hon yn codi am fod y cyfyngiad 'ni chaiff y ffi fod yn fwy na chost lawn' wedi'i gynnwys yn adran 23 o'r Ddeddf (darpariaethau yn ymwneud â ffioedd, ac mewn mannau eraill mewn deddfwriaeth arall) yn hytrach nag yn adran 24 (darpariaethau ar gyfer cynllun ar gyfer codi ffioedd). Mae gosod y cyfyngiad yn adran 23 yn arwain at rwymedigaeth gaeth mewn perthynas â thaliadau unigol am agweddau penodol ar ein gwaith, yn hytrach na'i gwneud yn ofynnol i raddfeydd ffioedd a symiau ffioedd gael eu pennu ar lefel briodol yn y Cynllun Ffioedd am yr holl waith archwilio a gynhelir gennym.
- 27 Er mwyn mynd i'r afael â'r broblem hon, gwnaethom awgrymu y dylid diwygio'r Ddeddf fel y bydd y cyfyngiad 'ni chaiff y ffi fod yn fwy na'r gost lawn' yn gymwys i bennu graddfeydd ffioedd a symiau ffioedd yn adran 24 Cynllun ar gyfer codi ffioedd, yn hytrach na'r ffioedd a godir mewn gwirionedd o dan adran 23 (a darpariaethau perthnasol mewn deddfwriaeth arall). Awgrymwyd hefyd y dylid dileu'r cyfeiriad at gost 'swyddogaeth'³ a chynnwys darpariaeth ar gyfer 'ystyried un flwyddyn ag un arall'. Byddai gwneud y newidiadau hyn yn cadw'r ddisgyblaeth o bennu graddfeydd ffioedd a symiau ffioedd gyda'r nod o adennill dim mwy na chost lawn y gwaith a wnaed, ond mewn ffordd lai rhagnodol ac anhyblyg nag sy'n digwydd ar hyn o bryd. Dylai darpariaeth debyg yn adran 24 o'r Ddeddf gynnig digon o hyblygrwydd i wella costeffeithiolrwydd ein trefniadau rheoli a phrosesu:

‘Wrth bennu graddfeydd ffioedd, symiau i'w codi a'r ffordd y bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn cyfrifo ffioedd a gynhwysir mewn cynllun o dan yr adran hon, mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru anelu at sicrhau nad yw ffioedd a godir ar berson yn fwy na chost lawn y gwaith a wnaed, gan ystyried un flwyddyn ag un arall.’

3 Drwy hepgor is-adran 23(5)(b) o Ddeddf 2013, ynghyd ag is-adran 20(5A) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 ac is-adran 27(4A) o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Ymatebion i'r ymgynghoriad

- 28 Roedd y rhan fwyaf o randdeiliaid yn cefnogi ein hateb a ffefrir i symleiddio'r drefn, gyda'r sicrwydd na fyddem yn codi mwy ar gyrff a archwilir na chost yr archwiliad gan ystyried un flwyddyn ag un arall. Darparwyd amrywiaeth o ymatebion naratif; heblaw am sylwadau a oedd ond yn mynegi cytundeb, ceir crynodeb o'r pwyntiau allweddol a godwyd mewn ymatebion unigol isod:
- 1 Cefnogi er mwyn lleihau cost y gwasanaeth a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru drwy wneud mwy o arbedion effeithlonrwydd.
  - 2 Rhaid i gyfraddau ffioedd fod mor dryloyw â phosibl a rhaid gwneud arbedion effeithlonrwydd lle bo hynny'n bosibl.
  - 3 Cydnabyddiaeth bod y drefn bresennol yn wrthanogaeth i fod yn fwy effeithlon wrth gyflawni gwaith archwilio; rhaid i newidiadau fod o fudd i'r gyrff a archwilir yn ogystal â Swyddfa Archwilio Cymru.
  - 4 Ni ddylai'r broses alluogi'r archwilydd i fod yn aneffeithlon yn ei waith. Ni ddylai cost newidiadau i dimau archwilio gael eu trosglwyddo i'r gyrff a archwilir.
  - 5 Byddai'n lleihau'r risg o gael sioc annifyr ar ddiwedd y flwyddyn o ran ffioedd ychwanegol a godir.
  - 6 Wrth leihau cymhlethdod, mae'n bwysig nad yw Swyddfa Archwilio Cymru yn creu system gyffredinol a gor-sympl sydd hefyd yn arwain at oblygiadau anfwriadol.
  - 7 Hapus gyda'r dull codi tâl presennol, ond yn awyddus i gael dadansoddiad manylach o gostau fel y gall y sawl sy'n cael eu harchwilio gael syniad o werth am arian.
  - 8 Annog ffocws parhaus ar leihau costau a ffioedd is lle bo hynny'n bosibl.
  - 9 Ceisio newid y dull gweithredu ond heb fod angen newid deddfwriaethol – cefnogaeth gan Lywodraeth Cymru i hwyluso cam o'r fath yn y dyfodol.
  - 10 Dylid symleiddio'r ddeddfwriaeth ymhellach, ar hyd y trywydd canlynol: 'Rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd yn unol â Chynllun Ffioedd a gymeradwyir gan y Cynulliad Cenedlaethol yn flynyddol'. Yna, defnyddio polisiau rheoli i'w rhoi ar waith yn fanylach.

Argymhelliad Swyddfa Archwilio Cymru ar ôl ystyried barn rhanddeiliaid

- 29 Roeddem yn croesawu'r ymatebion a gafwyd a'r gefnogaeth gyffredinol i symleiddio'r agwedd hon ar y ddeddfwriaeth. Mae'n amlwg bod dyhead cyffredin i Swyddfa Archwilio Cymru weithio mor effeithlon ac effeithiol â phosibl, er mwyn rheoli neu ostwng ffioedd lle bo hynny'n bosibl. Byddwn yn parhau i sicrhau bod y broses o bennu ffioedd yn dryloyw a bod cyrff a archwilir yn deall sut y caiff eu ffi ei chyfrifo. Byddwn hefyd yn parhau i geisio gwella gwerth am arian yn gyffredinol drwy ein gwaith fel Swyddfa Archwilio Cymru, a byddwn yn adrodd yn flynyddol ar hyn drwy ein Hamcangyfrif a'r Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon.
- 30 **Ar sail y gefnogaeth gyffredinol gan rhanddeiliaid i symleiddio'r agwedd hon ar y drefn ffioedd, argymhellwn y dylid diwygio'r ddeddfwriaeth fel bod yr amod presennol i beidio â chodi 'mwy na chost lawn' yn cael ei ddisodli gan ddyletswydd ar Swyddfa Archwilio Cymru i lunio graddfeydd ffioedd a chyfrifo ffioedd er mwyn ceisio adennill dim mwy na chostau llawn, gan ystyried un flwyddyn ag un arall.**
- 31 Yn y cyfamser, byddwn yn ceisio mwy o gyngor cyfreithiol i ailbrofi p'un a oes modd symleiddio ein trefniadau codi ffioedd, gan sicrhau ein bod yn cydymffurfio â Deddf 2013 ar yr un pryd. Os gallwn wneud y cyfryw waith symleiddio, byddem yn ailosod y Cynllun Ffioedd er mwyn adlewyrchu ac egluro'r trefniadau hynny

Ateb 2: Gwaith archwilio llywodraeth ganolog a'r GIG yn cael ei ariannu o Gronfa Gyfunol Cymru (ar ôl cymeradwyo Amcangyfrif Swyddfa Archwilio Cymru) yn hytrach na thrwy ffioedd.

- 32 Mae codi ffioedd ar gyrff llywodraeth ganolog a'r GIG yn golygu y caiff cyllid gwerth tua £4.9 miliwn bob blwyddyn ei gylchredeg o fewn yr un sector.
- 33 O edrych ar ein cymheiriaid yng nghyrrff archwilio eraill y DU, gwelwn fod modd osgoi cyllido arian parod cylchol o'r fath i adrannau'r llywodraeth – ni chodir ffi arian parod (ond caiff tâl tybiannol ei gynnwys yng nghyfrifon y cyrrff hynny) a darperir cyllid ar gyfer y gwaith hwnnw i'r swyddfa archwilio dan sylw yn uniongyrchol o'r Gronfa Gyfunol berthnasol.
- 34 Wrth ystyried p'un a ddylid symud i'r dull gweithredu hwn yng Nghymru, gwelwn fod lle i ymestyn hyn i'r GIG, cyrrff a noddir gan Lywodraeth Cymru a chyrrff y Comisiynwyr. Yn achos yr holl gyrff hyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'u gwaith i'r Cynulliad yn hytrach nag i'r corff a archwilir. Felly gellir dadlau ei bod hefyd yn briodol bod cost yr archwiliadau'n cael ei hariannu'n uniongyrchol gan y Cynulliad drwy broses craffu a chymeradwyo cyllideb Swyddfa Archwilio Cymru yn hytrach na chan y corff a archwilir. I ryw raddau, mae'r dull gweithredu hwn yn atgyfnerthu annibyniaeth archwilio ar y corff a archwilir.
- 35 Byddai'r Archwilydd Cyffredinol yn dal i fod yn ddarostyngedig i waith monitro a chyngor Swyddfa Archwilio Cymru a'r gofyniad cyfreithiol i arfer swyddogaethau'n gosteffeithiol. At hynny, byddai Swyddfa Archwilio Cymru yn dal i fod yn ddarostyngedig i broses graffu'r Cynulliad drwy'r Pwyllgor Cyllid.
- 36 Byddai cyfanswm cost amcangyfrifedig y gwaith archwilio ymhlith y cyrrff hyn (tua £4.9 miliwn) yn cael ei chynnwys yn Amcangyfrif blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru, i'w ariannu o Gronfa Gyfunol Cymru. Byddai'n cael ei fantoli drwy addasiad untro i gyllideb Llywodraeth Cymru a chyrrff perthnasol eraill.
- 37 Byddem yn rhoi cost ffi dybiannol i gyrff perthnasol a archwilir, i'w chynnwys yn eu Cyllideb Adnoddau a'u Cyfrifon Blynyddol, yn unol â gofynion y Llawlyfr Adroddiadau Ariannol. Y newid allweddol yw na fyddem yn mynd ati i baratoi ac anfon anfonebau ar gyfer y gwaith hwnnw mwyach na throsglwyddo arian rhwng cyfrifon banc am y symiau a anfonebwyd.

Ymatebion i'r ymgynghoriad

- 38 Er bod y rhan fwyaf o randdeiliaid yn cefnogi'r ateb a ffefrir gennym, mae'n bwysig nodi nad oedd y ddau randdeiliad mwyaf, Llywodraeth Cymru a Cyfoeth Naturiol Cymru, yn ei gefnogi. Heb gynnal cysylltiad clir rhwng gwaith archwilio a'r costau archwilio yr eir iddynt, dywedodd Llywodraeth Cymru fod llai o gymhelliant i'r sector cyhoeddus geisio newid.
- 39 Darparodd y rhanddeiliaid amrywiaeth o ymatebion naratif; heblaw am sylwadau a oedd ond yn mynegi cytundeb, ceir crynodeb o'r pwyntiau allweddol a godwyd mewn ymatebion unigol isod:
- 1 Pryder bod y cynnig hwn yn cymhlethu pethau ymhellach.
  - 2 Angen sicrhau bod yr addasiad yn niwtral o ran cost.
  - 3 Goblygiadau i gyrff a archwilir, eu byrddau a Phwyllgorau Archwilio o ran cael gwasanaeth o ansawdd am bris rhesymol. O ble daw'r her i'r ffi archwilio o dan y cynnig newydd?
  - 4 Byddai'r arbedion o ran prosesu trafodion yn fach iawn a gallent gael eu gwrthbwysu gan fwy o faterion gweinyddol sy'n ymwneud â newid dyraniadau cymorth grant.
  - 5 Pryder y gallai Llywodraeth Cymru wneud addasiadau i Gymorth Grant y tu hwnt i'r addasiadau ar gyfer y ffi, ar sail profiad blaenorol cyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru. Hefyd, rhai cyrff yn defnyddio cymysgedd o Gymorth Grant ac incwm arall i dalu'r ffi. Nid yw eraill yn cael Cymorth Grant o gwbl.
  - 6 Creu argraff nad yw'r corff a archwilir yn talu am ei archwiliad.
  - 7 Mae'n debygol y gallai trafodaethau yn ystod cam cynllunio'r archwiliad arwain at newid yr oriau sydd eu hangen i gwblhau'r gwaith ac, felly, gostau'r gwaith.
  - 8 Byddai'r dull gweithredu hwn yn lleddfu'r baich ar y corff cyhoeddus ac mae'n rhoi rhyddid i Swyddfa Archwilio Cymru gynnal archwiliad llawn heb bwysau costau.
  - 9 Mae'n bwysig nodi bod Llywodraeth Cymru yn gwrthwynebu newid i ffioedd tybiannol fel y cynigir yn y cwestiwn hwn.

Argymhelliad Swyddfa Archwilio Cymru ar ôl ystyried barn rhanddeiliaid

- 40 Rydym wedi gwranddo'n ofalus ar y pryderon a godwyd gan rhanddeiliaid mewn perthynas â newid i ffioedd tybiannol. Roedd rhai rhanddeiliaid yn pryderu y gallai ffioedd tybiannol leihau tryloywder ac atebolrwydd. Gwelwyd nad yw hyn yn wir yn y rhannau eraill o'r DU sydd wedi gweithredu yn y ffordd hon ers tro, fel y Swyddfa Archwilio Genedlaethol. Hyd yn oed o dan drefn ffioedd tybiannol, byddem yn dal i ddisgwyl i Bwyllgorau Archwilio a Sicrwydd Risg ein dwyn i gyfrif wrth i ni gynnig ein cynllun archwilio a'r ffi dybiannol am y flwyddyn.
- 41 Fodd bynnag, rydym wedi ailystyried pethau yn sgil yr adborth a byddem yn ei chael hi'n anodd dadlau o blaid newid sy'n mynd y tu hwnt i'r hyn sydd ar waith mewn rhannau eraill o'r DU. Felly, mae ein cynnig ar gyfer ffioedd tybiannol bellach wedi'i gyfyngu'n gyfan gwbl i'r cyrff hynny a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru, sy'n debyg i'r trefniadau sydd ar waith yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Y cyrff dan sylw yng Nghymru yw Llywodraeth Cymru (Gweinidogion Cymru), Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- 42 **Rydym yn argymhell y dylai ffioedd tybiannol gael eu pennu ar gyfer cyrff a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru, fel bod Cymru yn unol â'r trefniadau sydd ar waith yng ngweddill y DU.**

Ateb 3: Newid deddfwriaethol i alluogi Swyddfa Archwilio Cymru i benderfynu'n llwyr ar delerau talu ar gyfer gwaith cytundeb

- 43 Mae ein trefn ffioedd yn golygu na allwn godi mwy na chost lawn y gwaith a wneir gennym – boed hynny o dan statud neu drwy gytundeb. Mae hyn yn anffodus. Pe caniateid i ni godi am waith cytundeb ar sail gystadleuol, credwn y gallem sicrhau sefyllfa ariannol gyffredinol well ac un a allai leihau ein gofyniad am gyllid cyhoeddus mewn gwirionedd drwy leihau ein costau gweithredu net.
- 44 Mae gwaith cytundeb yn cynnwys archwilio cyfrifon, ardystio grantiau neu waith archwilio arall a gomisiynir gan y corff a archwilir yn hytrach na gwaith sy'n ofynnol dan statud. Mae enghreifftiau o waith o'r fath yn cynnwys ein harchwiliadau ar gyfer Llywodraeth Anguilla y gwnaethom eu hennill drwy ymarfer tendr cystadleuol.
- 45 Credwn y byddai mabwysiadu model lle y gall Swyddfa Archwilio Cymru benderfynu'n llwyr ar delerau talu ar gyfer gwaith cytundeb, yn hytrach na'u bod wedi'u gorfodi mewn deddfwriaeth, yn sicrhau mwy o ddarbodusrwydd yng nghost gyffredinol gwaith archwilio cyhoeddus yng Nghymru. Rydym wedi wynebu sefyllfa lle bu'n rhaid i ni ad-dalu ffioedd yn rhannol am fod cost derfynol y gwaith yn llai na'r ffi y cytunwyd arni drwy broses tendr cystadleuol; mae hyn yn ymddangos yn ddisynnwyr.
- 46 Byddai newid o'r fath yn ein galluogi i gadw unrhyw wargedau a wneir yn hytrach nag ad-dalu'r gwahaniaeth. Rydym yn gweld potensial i arfer y disgresiwn ychwanegol hwn fel rhan o'n strategaeth ariannol yn yr hirdymor er mwyn helpu i reoli cost archwiliadau cyhoeddus yng Nghymru. Yn syml, gallai olygu na fydd angen i ni dynnu cymaint o arian o Gronfa Gyfunol Cymru.

Ymatebion i'r ymgynghoriad

- 47 Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebion o blaid symleiddio'r maes hwn ar y cyfan. Heblaw am sylwadau a oedd ond yn mynegi cytundeb, ceir crynodeb o'r pwyntiau allweddol a godwyd mewn ymatebion unigol isod:
- 1 Ar ôl sicrhau gwaith drwy broses gystadleuol, neu drwy gytundeb, os gall Swyddfa Archwilio Cymru gyflawni gwarged, mae'n ymddangos yn rhesymol y dylai allu cadw'r gwarged cyffredinol net a gynhyrchir drwy weithgareddau o'r fath mewn unrhyw flwyddyn a'i ddefnyddio'n effeithiol i leihau'r swm sydd ei angen o Gronfa Gyfunol Cymru.
  - 2 Mae'r cynnig yn rhesymol ar yr amod ei fod ond yn gymwys i waith y tu allan i Gymru er mwyn osgoi traws-sybsideiddio ffioedd. Rhaid cael amgylchedd gwirioneddol gystadleuol er mwyn i'r cynnig hwn weithio.
  - 3 Mae perygl y gellir cael mantais gystadleuol annheg drwy draws-sybsideiddio o Gronfa Gyfunol Cymru.
  - 4 Dylai unrhyw elw gael ei ddefnyddio i leihau cost gwaith archwilio statudol.
  - 5 Bydd y gallu i gynyddu craffter masnachol yn galluogi Swyddfa Archwilio Cymru i gynyddu referniw masnachol er mwyn gwrthbwysu'r costau i'r sector cyhoeddus. Dylai pris risgiau masnachol gael eu hystyried wrth gostio.
  - 6 Drwy achub ar gyfleoedd masnachol eraill, mae'n bosibl gwerthu gwasanaethau ychwanegol i gyrff cyhoeddus, fel hyfforddiant a chanllawiau arfer gorau, a allai arwain at ffioedd is o ganlyniad i arferion gwell a lleihad mewn amser archwilio.

Argymhelliad Swyddfa Archwilio Cymru ar ôl ystyried barn rhanddeiliaid

- 48 Yn sgil adborth y rhanddeiliaid, rydym am ddatgan yn glir nad ydym yn bwriadu creu unrhyw berygl o draws-sybsideiddio cyllid y sector cyhoeddus. Yn ein barn ni, prif fantais symleiddio'r maes hwn yw lleihau cost gyffredinol gwaith archwilio cyhoeddus ac, felly, ein galw ar Gronfa Gyfunol Cymru (er mai dim ond lleihad bach iawn fydd hyn yn ôl pob tebyg) a gwella gwerth am arian ymhellach o safbwynt ein defnydd o adnoddau a chyfleoedd datblygu i staff.
- 49 Mae pryderon a godwyd ynghylch y perygl o draws-sybsideiddio eisoes yn rhan o'n trefniadau rheoli risg wrth ystyried gwaith cytundeb.
- 50 **Argymhellwn y dylid diwygio'r ddeddfwriaeth er mwyn galluogi Swyddfa Archwilio Cymru, ar gyfer gwaith comisiwn, i bennu lefelau ffioedd priodol drwy ei Chynllun Ffioedd, nad ydynt yn ddarostyngedig i'r amod i beidio â chodi mwy na chost y swyddogaeth.**

Argymhellion terfynol

- 51 Cyflwynir yr argymhellion a wneir yn y papur hwn yn **Arddangosyn 2** at ddibenion cyflawnder:

Arddangosyn 2 – argymhellion i symleiddio'r drefn ffioedd archwilio cyhoeddus yng Nghymru

Mae'r arddangosyn yn nodi'r argymhellion a gyflwynir drwy'r papur hwn sy'n amlinellu'r achos dros newid.

Argymhellion	
A1	Argymhellwn y dylid diwygio'r ddeddfwriaeth fel bod yr amod presennol i beidio â chodi 'mwy na chost lawn' yn cael ei ddisodli gan ddyletswydd ar Swyddfa Archwilio Cymru i lunio graddfeydd ffioedd a chyfrifo ffioedd er mwyn ceisio adennill dim mwy na chostau llawn y gwaith, gan ystyried un flwyddyn ag un arall.
A2	Rydym yn argymhell y dylai ffioedd tybiannol gael eu pennu ar gyfer cyrff a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru, fel bod Cymru yn unol â'r trefniadau sydd ar waith yng ngweddill y DU.
A3	Argymhellwn y dylid diwygio'r ddeddfwriaeth er mwyn galluogi Swyddfa Archwilio Cymru, ar gyfer gwaith comisiwn, i bennu lefelau ffioedd priodol drwy ei Chynllun Ffioedd, nad ydynt yn ddarostyngedig i'r amod i beidio â chodi mwy na chost y swyddogaeth.

- 52 Diolch i'r holl randdeiliaid a roddodd o'u hamser i rannu eu barn â ni. Edrychwn ymlaen yn awr at drafod yr argymhellion hyn a'n hachos dros newid â Phwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol.

Atodiadau

Atodiad 1 – Darnau o ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu'r drefn ffioedd ymhlith cyrff archwilio'r DU

Swyddfa Archwilio Cymru:

Adran 20 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004

20 Fees in respect of functions exercised by the Auditor General for Wales

- A1 The Wales Audit Office must, in accordance with a scheme for charging fees prepared under section 24 of the Public Audit (Wales) Act 2013, charge a fee in respect of functions exercised by the Auditor General for Wales—
- a in auditing the accounts of local government bodies in Wales under this Chapter, and
  - b in undertaking studies at the request of a local government body under section 44.
- 1 The Wales Audit Office must prescribe a scale or scales of fees payable for one or more financial years in respect of the audit of accounts of local government bodies in Wales under this Chapter.
- 2 Before prescribing a scale of fees under subsection (1) the Wales Audit Office must consult -
- a any associations of local government bodies in Wales which appear to the Wales Audit Office to be concerned, and
  - b such other persons as the Wales Audit Office thinks fit.
- 3 [repealed]
- 4 A local government body in Wales must, subject to subsection (5), pay to the Wales Audit Office the fee payable in respect of the audit in accordance with the appropriate scale.
- 5 If it appears to the Wales Audit Office that the work involved in a particular audit differed substantially from that envisaged by the appropriate scale, the Wales Audit Office may charge a fee which differs from that referred to in subsection (4).
- 5A But a fee charged under this section may not exceed the full cost of exercising the function to which it relates.
- 6 [repealed]

Adrannau 23 a 24 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013

23 Darpariaeth gyffredinol yn ymwneud â ffioedd

- 1 Rhaid talu ffioedd a symiau eraill y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn eu cael, i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU.
- 2 Caiff SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU godi ffi mewn perthynas ag archwilio cyfrifon neu ddatganiad o gyfrifon person gan yr Archwilydd Cyffredinol.
- 3 Caiff SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU godi ffi mewn perthynas â'r canlynol -
  - a ymchwiliad, ardystiad neu adroddiad o dan baragraff 18(3) o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (ymchwiliadau penodol i ddarbodaeth etc person wrth ddefnyddio adnoddau);
  - b ymchwiliad a gynhelir ar gais person o dan adran 145 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998 (ymchwiliadau i ddefnydd o adnoddau) neu astudiaeth a wneir ar gais person o dan adran 145A o'r Ddeddf honno (astudiaethau ar gyfer gwella darbodaeth etc mewn gwasanaethau);
  - c ymchwiliad neu astudiaeth a gynhelir neu a wneir gan yr Archwilydd Cyffredinol ar gais person o dan adran 46(4) o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;
  - d unrhyw wasanaeth sy'n cael ei ddarparu neu swyddogaethau sy'n cael eu harfer o dan adran 19.
- 4 Rhaid i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU godi ffi mewn perthynas â'r canlynol -
  - a darparu gwasanaethau i gorff o dan baragraff 20 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (ardystio hawliadau, ffurflenni etc ar gais corff);
  - b (b) astudiaeth ar gais corff addysgol o dan adran 145B o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998.
- 5 O ran ffioedd a godir o dan yr adran hon -
  - a ni chaniateir iddynt gael eu codi ond yn unol â chynllun a baratoir gan SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU o dan adran 24;
  - b ni chaiff y ffi fod yn fwy na chost lawn arfer y swyddogaeth y mae'r ffi'n ymwneud â hi;
  - c maent yn daladwy i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU gan y person y mae'r swyddogaeth a arferir yn ymwneud ag ef.

24 Cynllun ar gyfer codi ffioedd

- 1 Rhaid i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU baratoi cynllun sy'n ymwneud â chodi ffioedd gan SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU.
- 2 Rhaid i'r cynllun gynnwys y canlynol -
  - a rhestr o'r deddfiadau y caiff SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU godi ffi odanynt;
  - b pan fo'r deddfiadau hynny yn gwneud darpariaeth i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU ragnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd, y raddfa honno neu'r graddfeydd hynny;
  - c pan fo'r deddfiadau hynny yn gwneud darpariaeth i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU ragnodi swm i'w godi, y swm hwnnw;
  - d pan nad oes darpariaeth wedi ei gwneud ar gyfer rhagnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd, na rhagnodi swm, y modd y bydd SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU yn cyfrifo'r ffi a godir.
- 3 Caiff y cynllun wneud y canlynol ymysg pethau eraill -
  - a cynnwys darpariaeth wahanol ar gyfer achosion gwahanol neu ddsbarthau ar achosion gwahanol, a
  - b darparu ar gyfer yr adegau a'r modd y bydd taliadau yn cael eu gwneud.
- 4 O ran y Cynllun -
  - a rhaid i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU ei adolygu o leiaf unwaith mewn blwyddyn galendr,
  - b caiff SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU ei ddiwygio neu ei ail-wneud ar unrhyw adeg, ac
  - c rhaid i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU ei osod (a gosod unrhyw ddiwygiad iddo) gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
- 5 Pan fo Gweinidogion Cymru yn rhagnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd o dan -
  - a adran 64F o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (ffioedd am baru data), neu
  - b adran 27A o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (pŵer Gweinidogion Cymru i ragnodi graddfa ffioedd), i gael effaith yn lle graddfa neu raddfeydd ffioedd a ragnodwyd gan SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU, rhaid i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU ddiwygio'r cynllun i gynnwys y raddfa neu'r graddfeydd ffioedd a ragnodwyd gan Weinidogion Cymru yn lle'r rhai a ragnodwyd gan SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU.

- 6 Nid oes rhaid cael cymeradwyaeth y Cynulliad Cenedlaethol os mai diwygiad a wneir yn unol ag isadran (5) yw'r unig ddiwygiad i gynllun.
- 7 Bydd y cynllun yn cael effaith pan fydd wedi cael ei gymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol neu, yn achos diwygiad a wneir yn unol ag isadran (5), unwaith y bydd wedi cael ei osod gerbron y Cynulliad.
- 8 Rhaid i SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU gyhoeddi'r cynllun (ac unrhyw ddiwygiad iddo) cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol wedi iddo gael effaith.

Swyddfa Archwilio Genedlaethol:

Paragraff 8 o atodlen 3 i Ddeddf Cyfrifoldeb am Gyllidebau ac Archwilio Cenedlaethol 2011

8 Audit fees etc

- 1 NAO may charge fees for audits carried out by the Comptroller and Auditor General.
- 2 Any fees must be charged in accordance with a scheme prepared by NAO.
- 3 The scheme (including any revision) must be approved by the Public Accounts Commission.
- 4 The agreement of a Minister of the Crown is required for the charging of a fee if the accounts to be audited are the accounts of a body or other person who acts on behalf of the Crown.
- 5 Sub-paragraphs (1) to (4) do not apply in relation to an audit carried out as part of any NAO-approved services.
- 6 The Comptroller and Auditor General may charge fees and other amounts in relation to NAO-approved services, but only in accordance with the agreement or other arrangements under which the services are provided.
- 7 Fees and other amounts received by the Comptroller and Auditor General must be paid to NAO.
- 8 Fees and other amounts received by NAO under this paragraph must be paid into the Consolidated Fund.

Swyddfa Archwilio Gogledd Iwerddon: Erthygl 7 o Orchymyn Archwilio (Gogledd Iwerddon) 1987

7 Audit fees

- 1 Subject to paragraph (2), the Comptroller and Auditor General may charge a fee for auditing the accounts of any person or body.
- 2 The Comptroller and Auditor General shall not without the consent of a Northern Ireland department charge a fee for auditing the accounts of a person or body whose functions are discharged on behalf of the Crown; and this Article shall not be construed as authorising the charging of a fee for the audit by agreement of the accounts of any other person or body unless the agreement so provides.
- 3 Any fee received by the Comptroller and Auditor General by virtue of this Article shall be paid by him into the Consolidated Fund.

Erthygl 8 o Orchymyn Llywodraeth Leol (Gogledd Iwerddon) 2005

8 Audit fees

There shall be paid to the Comptroller and Auditor General for Northern Ireland by every body whose accounts are audited by the local government auditor such fees as the local government auditor may determine.

Audit Scotland: Adran 11 o Ddeddf Cyllid Cyhoeddus ac Atebolrwydd (Yr Alban) 2000

11 Audit Scotland: financial provisions

- 1 Audit Scotland may impose reasonable charges in respect of the exercise of its functions in connection with—
  - a the provision of services under arrangements made in pursuance of section 10(5),
  - b the audit under sections 21 and 22 of an account, other than one prepared in pursuance of section 19(1) to (3) or 20(1),
  - c the carrying out under section 23 of an examination, other than one in respect of an office-holder in the Scottish Administration or a body or other office-holder to whom sums are paid out of the Fund,
- ca carrying out a data matching exercise under section 26A,

- d the audit of an account in pursuance of Part VII of the Local Government (Scotland) Act 1973 (c.65),
  - e the undertaking or promotion of any study under section 97A or 105A of that Act,
  - f the giving of directions under section 1 of the Local Government Act 1992 (c.19).
- 2 Charges under subsection (1) may be determined by reference to particular cases or classes of case.
  - 3 In determining the amounts of those charges Audit Scotland must seek to ensure that the total sum received in respect of the charges is, taking one year with another, broadly equivalent to its expenditure in connection with the matters mentioned in subsection (1)(a) to (f).
  - 4 Charges under subsection (1)(b) to (f) are payable by the body or office-holder whose account is audited or, as the case may be, in respect of whom the examination is carried out, the study undertaken or promoted or the direction given.
  - 5 Where a charge under subsection (1)(c), (e) or (f) relates to an examination, study or direction in respect of more than one body or office-holder, each body or office-holder is to pay such proportion of the charge as is determined by Audit Scotland.
- 5A Charges under subsection (1)(ca) may be imposed on (either or both) -
- a persons who disclose data for a data matching exercise,
  - b persons who receive the results of such an exercise.
- 6 Sums received by Audit Scotland in respect of charges under subsection (1) are to be retained by it and applied to meet the expenditure mentioned in subsection (3).
  - 7 Any other sums received by Audit Scotland are to be paid into the Fund, subject to any provision made by any enactment for such sums to be applied for any purpose instead of being paid into the Fund.
  - 8 Any expenditure of Audit Scotland, so far as not met out of sums received and applied in accordance with subsection (6), is payable out of the Fund.
  - 9 Audit Scotland must, for each financial year, prepare proposals for its use of resources and expenditure and send the proposals to the Scottish Commission for Public Audit (constituted under section 12), which is to examine the proposals and report to the Parliament on them.

Atodiad 2 – Rhestr o ddeddfiadau y caiff ac y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffi odanynt

Arddangosyn 3 – rhestr o ddeddfiadau y caiff ac y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffi odanynt

Natur y gwaith	Deddfiadau
Caiff Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am y gweithgareddau canlynol:	
<ul style="list-style-type: none"> archwilio cyfrifon gan yr Archwilydd Cyffredinol (heblaw am gyfrifon llywodraeth leol). 	<ul style="list-style-type: none"> adran 23(2) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
<ul style="list-style-type: none"> astudiaethau gwerth am arian a wneir drwy gytundeb. 	<ul style="list-style-type: none"> adran 23(3)(a)-(c) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
<ul style="list-style-type: none"> archwiliad, ardystiad neu adroddiad o dan adran 31 o Ddeddf Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) 2016 mewn perthynas â Datganiad Treth Awdurdod Refeniw Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> adran 23(3)(ba) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 (Heb ei chychwyn. Dyddiad i'w bennu.)
<ul style="list-style-type: none"> archwiliad o dan adran 15 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (anaw 2) (archwiliadau o gyrrff cyhoeddus at ddiibenion asesu'r graddau y mae corff wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy). 	<ul style="list-style-type: none"> adran 23(3)(ca) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
<ul style="list-style-type: none"> unrhyw rai o swyddogaethau awdurdod perthnasol a gyflawnir gan Swyddfa Archwilio Cymru neu'r Archwilydd Cyffredinol drwy gytundeb, ac unrhyw wasanaethau gweinyddol, proffesiynol neu dechnegol a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru neu'r Archwilydd Cyffredinol drwy drefniant o dan adran 19 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. 	<ul style="list-style-type: none"> adran 23(3)(d) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
<ul style="list-style-type: none"> archwiliad eithriadol o gyfrifon corff llywodraeth leol. 	<ul style="list-style-type: none"> adran 37(8) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004
<ul style="list-style-type: none"> ymarferion paru data. 	<ul style="list-style-type: none"> adran 64F(A1) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 rheid rhagnodi graddfa ffioedd ar gyfer y gwaith hwn

Natur y gwaith	Deddfiadau
Caiff Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am y gweithgareddau canlynol:	
<ul style="list-style-type: none"> • cyngor a chymorth a roddir i landlordiaid cymdeithasol cofrestredig gan yr Archwilydd Cyffredinol. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 145D(2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998
<ul style="list-style-type: none"> • gwaith o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 27 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 • rhaid rhagnodi graddfa ffioedd ar gyfer y gwaith hwn
<ul style="list-style-type: none"> • gwasanaethau ardystio grantiau. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 23(4)(a) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
<ul style="list-style-type: none"> • astudiaethau ar gais cyrff addysgol o dan adran 145B o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 23(4)(b) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
<ul style="list-style-type: none"> • archwilio cyfrifon corff llywodraeth leol a gwneud astudiaethau drwy gytundeb â chorff llywodraeth leol. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 20(A1)(a)-(b) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 • rhaid rhagnodi graddfa ffioedd ar gyfer archwilio cyfrifon cyrff llywodraeth leol
<ul style="list-style-type: none"> • astudiaethau gweinyddu budd-daliadau i'r Ysgrifennydd Gwladol. Caiff yr Archwilydd Cyffredinol gynnal, neu gynorthwyo'r Ysgrifennydd Gwladol i gynnal, astudiaeth o weinyddu budd-daliadau dim ond os yw'r Ysgrifennydd Gwladol wedi gwneud trefniadau i dalu ffi i Swyddfa Archwilio Cymru am yr astudiaeth. Rhaid i'r ffi fod yn swm rhesymol y mae'r Ysgrifennydd Gwladol a Swyddfa Archwilio Cymru yn cytuno arno. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 45 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004
<ul style="list-style-type: none"> • cynorthwyo Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru i arolygu awdurdodau lleol. Ni fydd yr Archwilydd Cyffredinol yn darparu cymorth o'r fath oni fydd y Prif Arolygydd, cyn iddo wneud hynny, wedi cytuno i dalu ffi i Swyddfa Archwilio Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 41A o Ddeddf Addysg 1997

Natur y gwaith	Deddfiadau
Caiff Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am y gweithgareddau canlynol:	
<ul style="list-style-type: none"> • rhaglenni astudio yn ymwneud â landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a gynhelir drwy gytundeb rhwng Gweinidogion Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol. Bydd yn un o amodau unrhyw raglen o'r fath bod yn rhaid i Weinidogion Cymru dalu swm i Swyddfa Archwilio Cymru am y costau yr eir iddynt. 	<ul style="list-style-type: none"> • adran 145C(3) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@wao.gov.uk

Website: www.wao.gov.uk

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: info@wao.gov.uk

Gwefan: www.wao.gov.uk